

stycken, t. ex.: *Skära, dela i t. Gå i t.*, gå sönder. (Fig. fam.) *Ta i t. med en ting*, gripa sig an med något. *Ta i t. med en*, inlåta sig i strid, tvist med, ställa till rätta, lexa upp någon.

TUA, f. 1. Se *Tväå*.

TUB, m. 3. (lat. *Tubus*, rör) Rör med förstörande synglas, som närmar föremålen till ögat, och hvarmedelst man kan se bättre på långt håll. Synrör, Fjerrglas.

TUBBA, v. a. 1. Förleda till otrohet, till svikande af ed, pligt. *T. tjenstefolk, vittnen. T. en till något. T. till det ondt är.* — *Tubbande*, n. 4. o. *Tubbnig*, f. 2.

TUBBARE, m. 5. En, som tubbar.

TUBERKEL, tubär'rk'l, m. 3. pl. *tuberkler*. (lat. *Tuberculum*) Knölig svulst.

TUBEROS, --ös, f. 5. En lökväxt med hög stjelk och hvita, välluktande liljeformiga blommor. *Polyanthes tuberosa*.

TUBEROSITET, ---ét, f. 5. (med.) Knölighet.

TUBERÖS, --ös, a. 2. (lat. *Tuberosus*) Knölig.

TUBULERA, v. a. 1. (af lat. *Tubulus*, rör) I kemien. Sätta en flaskhals på kulan af en retort eller af en kolf. — *Tubulering*, f. 2.

TUCKT, TUCKTA, se *Tukt, Tuktä*.

TUDELAD, a. 2. Delad i två delar. (Bot.) *T-t blad*, med två djupa inskränningar.

TUDDA, v. a. 1. Göra, att hår, ull o. s. v., som borde ligga jemnt utbredda öfverallt, samla sig på vissa ställen i knölar, klumpar ell. tofvor. *T. ihöp*.

TUFALDIG, se *Tväfaldig*.

TUFF, m. 3. 1) Ett askgrått mineral af vulkaniskt ursprung. — 2) Se *Tuffsten*.

TUFFSTEN, m. sing. (mineral.) En fällning ur källvatten, som hålla kolsyrad kalk upplöst. Kallas äfv. *Kalktuff, Travertino*.

TUFROT, tührót, f. 5. pl. — *rötter*. (bot.) Sammansatt rot af en mängd sammanväfda smårötter och rotstjelkar.

TUFSA, tuffsä, v. a. 1. (fam.) *T. till*, se *Tilltufsa*.

TUFTÄTEL, m. sing. Grässlaget *Aira cæpi-tosa*.

TUFVA, f. 1. Helt liten, vanligen gräsbeväxt, af naturen bildad upphöjning på marken, vanligen af djord. *En äng, full med t-vor*. (Ordspr.) *Liten t. stjelpen ofta stort lass*, det behöfs ofta blott en helt liten orsak, för att tillintetgöra stora företag, bringa på fall stora välden, o. s. v.; en ringa man kan stundom blifva den mäktiges fall.

TUFVIG, a. 2. Full med tufvor. *T. äng, mark*.

TUFVIGHET, f. 3. Tufvig beskaffenhet.

TUGGA, v. a. o. n. 1. 1) Söndermala mellan tänderna. *T. maten, innan man sväljer den. T. sönder. T. om, tugga änyo*; (fig. fam.) omsäga. (Fam.) *T. stort*, liksom man hade munnen full. (Fig. fam.) *T. i en något*, genom idkeliga omsägningar prägla i en något. *T. jemt på ett och samma*, idkeligen upprepa något. — 2) Klämma mellan tänderna något, som ej nedsväljes, utan hvarur man blott vill pressa saften. *T. tobak, betel. T. kalmusrot*. — 3) Idkeligen bita på något. *T. på betset. T. på naglarna*. (Fig. fam.) *T. på, kälta på*. — *Tuggande*, n. 4.

TUGGA, f. 1. Så mycket som på en gång tuggas eller blifvit tuggadt. *Ge ett barn t-gor*.

TUGGBUSS, m. 2. Ett stycke tuggtobak, som man tuggar eller tuggat på, eller ämnadt till tuggning.

TUGGNING, f. 2. Handlingen, då man tuggar. TUGGTÖBÄK, tuggtöback, m. sing. Tobak, beredd till tuggning.

TUGGTRENS, m. 2. Ett slags trens, som sättes i munnen på hästar, för att framkalla salivation.

TUGGYTA, f. 1. Taflan eller öfre ytan på en tandkrona.

TUKAN, -än, m. 5. Fågel i S. Amerika, stor som en kråka, svartgrön, med bröst och gump röda, och med en vidunderligt stor näbb. *Ramphastos Tucanus*.

TUKT, tückt, m. sing. oböjl. (egentl.: Uppfostran) 1) Ordentlighet och goda seder, hvartill man genom god uppfostran vänjes. *Uppfostra en flicka i t. och ära. Lefva i t. Hålla i t. och Herrans förmaning*, äfv. (fig. fam.) genom stränghet tvinga till ordentlighet. *I all t. och ära*, på ett kyskt, ärbart och anständigt sätt. — 2) Punktlig lydnad, ordentlighet och noggrant iakttagande af pligt, hvartill soldater, fångar m. fl. tvingas. *Hålla manskapet i sträng t.* — Deraf *Krigstukt*. — *Syn. Disciplin*.

TUKTA, tücktä, v. a. 1. (egentl.: Uppfostran) 1) Bestrafva i ändamål att rätta och förbättra. Säges om barn, tjenstefolk, o. s. v. — 2) (fig.) Bestrafva; genom stränghet, tvång eller handgripligt våld bringa till förnuft; utkräva hämd af någon; låta någon få umgälla, hvad han förbrutit.

TUKTAN, f. sing. indef. 1) Åga, bestraffning. Säges i fråga om barn och dem, som stå under ens uppsigt, lydnad. *Stå under ens t.*, vara underkastad tuktan af någon, som man är skyldig att lyda. — 2) (i allmänhet) Bestrafning, hämd, skarp tillrättavising.

TUKTARE, m. 5. En, som tuktar.

TUKTHUS, n. 5. Hus, der förbrytare inspär-ras, för att hållas till tukt, ordning och arbete, i ändamål att sålunda förbättras. — *Syn. Korrektionshus*. — *Ss. T-fänge, -hjon*.

TUKTIG, a. 2. Som lever i tukt, i kyskhet och ärbarhet. *En t. mö*. Man säger äfv.: *T. lefnad*. — *Tuktigt*, adv.

TUKTIGHET, f. 3. Tuktig lefnad.

TUKTLÖS, a. 2. Utan tukt. *Växa upp t. Lefva t.* — *Tuktlöshet*, f. 3. — *Tuktlöst*, adv.

TUKTOMÄSTARE, m. 5. 1) (egentl.) Uppfostran. — 2) En, som tuktar, bestraffar, kufvar.

TULADOSA, tülädösa, f. 1. Fint graverad, med Tulametall inlagd silfversnusdosa.

TULAMETALL, tülämetäl, m. sing. En i staden Tula i Ryssland upfunnen metallblandning af silfver, argentan, bly och svafvel.

TULIPAN, se *Tulpan*.

TULKÖRT, f. 3. Örten *Asclepias vincetoxi-cum*.

TULL, m. 2. (isl. *Toll*: t. *Zoll*) 1) (ford.) Afgift af hvad slag som helst. Deraf ännu *Qvarntull*. — 2) a) Afgift, som erlägges för varor, hvilka in- eller utföras. *Betalä, erlägga t. för varor. Lägga t. på varor. Tagä t. för en vara. T-en på vin, på spannmål. Hög, låg t. Försnilla t-en. Lilla t-en*, se *Landtull*. — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Införselstull, Utförselstull, Landtull, Sjötull, Spannmålstull, m. m.* — b) Afgift, som erlägges vid färd öfver en bro. *Eljest Bropenning*. — 3) Ställe, der tull uppbäres. *Äfven Tullhus*. — 4) *Tullbom*; äfv. *stadsport* (enär tullen i städer, för landvägen inkommande varor, alltid der uppbäres).